

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน
บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
Driving the Creative Economy Using Wisdom-Base of Tha Muang,
Tha Muang Sub District, Selaphum District, Roi Et Province

¹ ภาณุ พิมพ์บุรณ์ และ ² สุรพงษ์ แสงเรณู
¹ Phanu Pimbun and ² Surapong Saengrenu

¹² คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Thailand.
E-mail: ¹ panupim@outlook.co.th

Received November 21, 2021; Revised December 15, 2021; Accepted December 25, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานใน ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชนในเขต ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจาก บทความ วารสาร สืบค้นข้อมูลจาก Internet และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลสรุปและอภิปรายผลข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลท่าม่วงเป็นชุมชนโบราณที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี ซึ่งเป็นการโยกย้ายมาจากแขวงสะหวันนะเขต ประเทศลาว ซึ่งยังมีความร่ำรวยในมรดกทางภูมิปัญญาในหลากหลายสาขา ที่มีความโดดเด่นคือ อักษรไทน้อย วิถีชุมชนริมน้ำ การถนอมอาหาร การจักสาน การทอผ้า สมุนไพรและหมอยาพื้นบ้าน เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานคือทัศนคติและความน่าเชื่อถือของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชน และแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชน คือ ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมูลค่าด้วยการสร้างความแปลกใหม่ด้วยการคิดค้นหรือพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่อาศัยทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น อันจะเป็นการสื่อสารให้ลูกค้าได้เข้าใจถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชุมชน

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์; ภูมิปัญญา

Abstract

This research aimed to study a context and a potential of local wisdom as well as factors affecting creative economic development by using a wisdom-base of Tha Muang, Tha Muang Sub district, Selaphum District, Roi Et Province in order to propose a guideline for driving the creative economy using wisdom-base of Tha Muang, Tha Muang Sub district, Selaphum District, Roi Et Province. The researcher conducted a qualitative research by using the method of researching and collecting data from relevant documents from articles, journals, internet and related research. The data was also collected by using in-depth interviews, group conversation and participatory observation. After that, the data was analyzed for summarizing data and was discussed in narrative description.

The findings of this study reveal that Tha Muang is an ancient community located near Chi River basin. This community was immigrated from Savannakhet Province, Lao PDR. It still has richness in the legacy of wisdom in many branches, including Tai Noi alphabets, the way of life of riverside community, food preservation, weaving, folk medicine doctor, etc. The factors that affect the development of the creative economy using wisdom as the base include the attitude and credibility of economic development is still unclear. The development of marketing channels of community products, including the development of products or to meet the needs and satisfaction can reducing production and distribution problems. The production and distribution can lead to the abolition of business in the community, causing people in the community to lack income. In addition, there is no inheritance or transfer of wisdom from the community to future generations. Another thing that the community cannot live without is the development of knowledge and networks as a tool to support community economic driving by using the wisdom of the community as a base for further development.

Keywords: Driving the Creative Economy; Wisdom

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้ที่ยาวนานและสังคมไทยเป็นสังคมเก่าสังคมหนึ่งที่ปรากฏภูมิปัญญาอยู่จำนวนมากโดยภูมิปัญญาเหล่านี้นอกจากแสดงความเป็นไทยความเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งแล้วยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและการพัฒนาของคนในชุมชนเพราะภูมิปัญญานั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนซึ่งชาติที่เจริญแล้ว มักมีสังคมที่สงบสุขร่มเย็นไม่ระส่ำระสาย มีความเป็นอิสระจึงจะสามารถสร้างสรรค์และสั่งสมปัญญาเฉพาะตนขึ้นมาได้ (จักรพันธ์ โสมะเกษตริน, 2551) สั่งสมปัญญาเฉพาะของตนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้นบางพื้นที่มีการสร้างภูมิปัญญาที่ใช้ในพื้นที่ของตน จนเรียกได้ว่าเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ที่เป็นองค์รวมระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ รวมไปถึงกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

การปรับตัวการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาชีวิต ความอยู่รอดของบุคคล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เกิดขึ้นจากความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดที่ชุมชนได้มีการถ่ายทอด สืบสานต่อกันมา ด้วยคนไทยแต่โบราณมีภูมิปัญญาที่ฉลาดล้ำลึกในการประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านปัจจัยพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิตที่ประกอบไปด้วยความสามารถในการแสวงหาอาหารการปลูกสร้างบ้านเรือนการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งทอเพื่อบ่มมัดภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์ได้รู้จักวิธีการนำวัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัวมาดัดแปลงเป็นสิ่งของเครื่องใช้จากขั้นตอนที่ง่ายจนวิวัฒนาการสู่ความละเอียดอ่อน ประณีตงดงามในเชิงศิลปะและประโยชน์ใช้สอย จนสามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (สามารถ จันทรสุรีย์, 2536) กรรมวิธีดังกล่าว ช่วยให้มนุษย์ได้ผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมาก โดยเรียกสิ่งประดิษฐ์นั้นว่า หัตถกรรม อันหมายถึง การสร้างสิ่งของเครื่องใช้ด้วยมือ เครื่องมือ และภูมิปัญญา เพื่อได้มาซึ่งประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันเครื่องจักสานถือได้ว่าเป็นแขนงหนึ่งในงานหัตถกรรมที่ได้ทำหน้าที่ใช้มนุษย์มานานนับ พันปี เช่นเดียวกันจนปัจจุบันเครื่องจักสานก็ยังคงทำหน้าที่มาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการพัฒนาวิธีการผลิตรูปแบบและการตลาด เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการสนับสนุนทางด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานประดิษฐ์เครื่องใช้พร้อมกับการพัฒนาวิธีการผลิตรูปแบบและการตลาด สามารถกระจายแพร่หลายอย่างทั่วถึงทั้งในและต่างพื้นที่ จนสามารถเป็นสินค้าส่งออกที่เชิงหน้าซุตาได้ดีประเภทหนึ่ง เช่น การนำผักตบชวามาทำเครื่องใช้ในครัวเรือนนำกราบใบตาลมาผลิตเป็นหมวก และ กระเป๋าถือ เป็นของใช้ในชุมชนและส่งออกขายได้ การพัฒนาวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ๆ เพื่อการประดิษฐ์สิ่งของแปลกใหม่และสร้างสรรค์

ความเป็นมาของชุมชนตำบลท่าม่วง ประวัติความเป็นมาของชุมชน บ้านท่าม่วง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 1190 ชุมชนบ้านท่าม่วงถิ่นเดิมอยู่ที่บ้านนาพึงสวนหม่อน แขวงเวียงจันทน์ ประเทศลาวและเมื่อสร้างบ้านเรือนแล้ว จึงสร้างวัดป่าสักตราม วัดเหนือ และวัดท่า ก็พูดต่อๆ กันมาและมีการพัฒนาในการจักรสานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและอักษรไทยน้อย ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลท่าม่วง ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเป็นการถ่ายทอด สืบทอดกันมาตั้งแต่ รุ่นตายาย หรือบรรพบุรุษท้องถิ่นหรือหมู่บ้านแต่ละที่มาปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ เช่น การทอผ้าไหม ช่างไม้ลายไทย จักรสาน ช่างทำลวดลายโบสถ์ และมีกลุ่มแม่บ้าน การทอผ้าไหมนั้นมีกลุ่มแม่บ้านหรือคนที่สนใจมาทอผ้าไหมนั้นมาก การทอผ้าไหมนั้นถูกถ่ายทอดมาแต่ละรุ่นก็ไม่เหมือนกันออกไปแต่ในชุมชนแห่งนี้ยังคงดำรงรักษาภูมิปัญญาทอผ้าไหมอยู่ การจักรสานก็ยังดำรงอยู่ในภูมิปัญญาท้องถิ่นของในชุมชนยังมีการพัฒนาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ฐานที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่าฐานที่มาของภูมิปัญญา มาจากปู่ ย่า ตา ยาย หรือบรรพบุรุษพูด ต่อๆ กันมาจากปราชญ์ชาวบ้าน แต่ละด้านด้วยเช่น การทอผ้าไหม ช่างทำลวดลายโบราณที่มีการพัฒนาของช่างและคนที่ทำลวดต้องมีการศึกษาในการทำลายต่างๆ ขึ้นมาด้วยความต้องการและทำให้เห็นในการทำลวดลายกับการถ่ายทอด สืบทอดกันมาแต่ปู่ย่า ตายาย ภูมิปัญญาท้องถิ่นในท่าม่วงได้ภูมิปัญญาทางประเทศลาวและมาพัฒนาต่อหรือดำรงอยู่ของภูมิปัญญาของท้องถิ่น การคงอยู่ในปัจจุบันของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลท่าม่วง การคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นวัดท่าม่วงเปิดเป็นสำนักเรียน สอนตัวธรรม ตัวไทยน้อย หนังสือผูกและคัมภีร์ใบลานจึงมีเก็บไว้ในวัดเป็นจำนวนมาก เนื้อหาส่วนใหญ่มีทั้งเรื่องพระไตรปิฎก นิทานพื้นบ้าน ตำราโหราศาสตร์ ตำรายา หลังการเข้ามาของการศึกษาสมัยใหม่ หนังสือผูกและคัมภีร์ใบลานไม่ได้ถูกใช้งานและ “หลับไป” ช่วงระยะเวลาหลายสิบปี แต่คงดำรงอยู่ในปัจจุบันนี้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรื่องหนังสือผูก

คัมภีร์ไบเบิลนั้นเป็นการดำรงอยู่ของตัวอักษรไทยน้อย ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาและวัฒนธรรม วัฒนธรรมท่ามวง ตั้งอยู่ในวัดท่ามวง อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด มีบทบาทในการสืบสานและอนุรักษ์คัมภีร์ไบเบิล เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน แม้คัมภีร์ไบเบิลไม่ได้ทำหน้าที่ตามจารีตเดิม แต่ชุมชนประยุกต์ใช้คัมภีร์ไบเบิล เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตามฮีตสิบสอง คลองสิบห้าของชุมชนให้คงอยู่และทำให้ชุมชนสำนึกรักและเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน ภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณี พบว่าท่ามวงปู่ยาต้าย สืบสาน ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ ประเพณีอีสาน ตามความเชื่อทางชุมชนที่มีการสืบทอดต่อกันมา เช่น บุญบั้งไฟ มีประวัติความเป็นมาและเป็นความเชื่อ อิงพงศาวดารว่าเป็นสัญลักษณ์ของการขอฝนเมื่อเข้าฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูกาลทำงานและให้ฝนตกต้องตาม ฤดูกาลให้พืชผลทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์การอนุรักษ์สืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาตำบลท่ามวง กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อน้อมรำลึกถึงพระคุณอันประเสริฐของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมทั้งรักษาประเพณีอันดีงาม เนื่องในเทศกาลแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่ทางชุมชนละส่วนต่างๆให้มีส่วนร่วม เป็นภูมิปัญญาที่ท้องถิ่นที่ชุมชนดำรงอยู่เสมอและปฏิบัติตามประเพณีที่ดีงาม คุณธรรมของคนในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม คนในชุมชนได้มีอักษรธรรมหรืออักษรโบราณ การ ประยุกต์ใช้เรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลเพื่อการสืบทอดความรู้ท้องถิ่น ทางวัดและชุมชนได้ร่วมกันจัดทำ กิจกรรมต่างๆ โดยใช้คัมภีร์ไบเบิลเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ พร้อมไปกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น และแต่ก็มีโครงการอนุรักษ์ไบเบิลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เข้ามาช่วยพัฒนาในการศึกษาของ ตัวอักษรธรรมของคนในชุมชนชุมชนได้ทำอนุรักษ์และทะเบียนคัมภีร์ไบเบิล มีการแบ่งแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น พิธีกรรม ประเพณี วิทยาศาสตร์ ตำรายา ลานีทานต่างๆ ฯลฯ พร้อมกับถอดผ้าห่อคัมภีร์ออกมาอนุรักษ์ และแยกเก็บไว้อีกส่วนหนึ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเป็นอยู่การดำรงชีวิตของคนในชุมชน การดำรงชีวิต จากธรรมชาติมีทรัพยากรป่าไม้กับวิถีชีวิตชุมชนท่ามวง มานานและใช้ชีวิตในการดำรงชีวิตตามภูมิปัญญา ท้องถิ่นของชาวท่ามวง ทำนาปี ผลิตแบบด้วยเครื่องมือแบบเก่า เนื่องจากภาครัฐยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนามากนักวิถีชีวิตของคนท่ามวงใช้เวลาอยู่กับการทำนาและจับปลาในลำน้ำชีเพื่อใช้ในการบริโภค บ้าน ท่ามวงตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำชี ดำรงอยู่ของภูมิปัญญาของการทอผ้าไหม และช่างลวดลายโบสถ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนภูมิปัญญาของท่ามวงเป็นการสืบทอดต่อกันมา แต่บรรพบุรุษ หมู่บ้านก็มีปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้ความรู้แต่ละด้านต่างๆอยู่ ก็มี กรทอผ้าไหม ช่างก่อสร้าง ช่างทำลวดลายโบสถ์ และก็ได้มีการพัฒนา แต่ละด้านของภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ที่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดมูลค่าด้านเศรษฐกิจส่งผลให้มีรายได้ของคนในชุมชนได้มีการพัฒนาศักยภาพในการ ขับเคลื่อน ระบบเศรษฐกิจชุมชนต่อการพัฒนา มีดังนี้ ศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิง สร้างสรรค์ ภูมิปัญญากับการสร้างมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจ และแนวทางการพัฒนาสินค้าทางภูมิปัญญา และระบบบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลท่ามวง อำเภอเสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานใน ตำบลท่ามวง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชนในเขตตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจาก บทความ วารสาร สืบค้นข้อมูลจาก Internet และงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย แล้วลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยคือในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้วิจัยได้กำหนดเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ต้องการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก แยกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 25 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มประชาชนชาวบ้าน จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ยินดีให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ผู้วิจัยจึงเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 2) กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 10 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพและการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 คน 4) กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อได้มาซึ่งข้อมูล และคำตอบที่เป็นจริง ครอบคลุมประเด็นอย่างสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคหลายๆ อย่าง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในชุมชนที่ศึกษา รวมทั้งเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสสนทนากันมากขึ้น มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นเหมือนผู้วิจัยเป็นคนในชุมชน เนื่องจากในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงได้ค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสาร และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยสามารถกระทำได้ 3 ระดับ คือ 1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการคือ การสัมภาษณ์ การนัดแนะ เวลา สถานที่ที่แน่นอนไว้ก่อน 2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการคือการสัมภาษณ์โดยการพบปะโดยส่วนตัว 3) การสัมภาษณ์แบบพูดคุยเป็นกันเอง คือ การพูดคุยกันธรรมดา การพูดคุยเป็นไปตามธรรมชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้ระบุกลุ่มประชากรเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ติดต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายเพื่อขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ได้มีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นติดต่อคณะ

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล และผู้ศึกษาสามารถดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ 2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตามวัน เวลาและสถานที่ที่ได้ตกลงร่วมกัน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการศึกษา ทั้งนี้ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อบันทึกเสียงร่วมด้วย (ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ยินยอมให้บันทึกเสียง) 3) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ และ 4) นำข้อมูลทั้งหมด (ปฐมภูมิและทุติยภูมิ) มาวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุและผล เพื่อจัดหมวดหมู่ตามลักษณะข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกและบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping) ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล โดยการอธิบายความ (Explanation) และการตีความข้อมูล (Interpretation) ที่ได้โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ แล้วอภิปรายผลพร้อมพรรณนาความ (Description) ข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า บริบทและศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลและ ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ประเด็นเพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า ความเป็นมาของชุมชนตำบลท่าม่วง ประวัติความเป็นมาของชุมชน บ้านท่าม่วง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 1190 โดยการของพ่อสุทธิ แม่บ้านภ ได้นำลูกหลานมาสร้างบ้านเรือนอยู่ฝั่งขวาแม่น้ำชี หลักจากนั้น 120 ปี จึงย้ายหมู่บ้านมาสร้างทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำชี ซึ่งเดิมเรียกว่า โนนหนามแห่งสาเหตุที่ย้ายมาเนื่องจากเกิดน้ำท่วมบ่อยครั้ง ชื่อบ้านท่าม่วง เรียกตามต้นมะม่วงใหญ่ อยู่ข้างลำน้ำชีจึงได้ชื่อว่า บ้านท่าม่วง หรือชุมชนบ้านท่าม่วงเดิมอยู่ที่บ้านนาพันสวนหมอน แขวงเวียงจันทน์ ประเทศลาวและเมื่อสร้างบ้านเรือนแล้ว จึงสร้างวัดป่าสักดาราาม วัดเหนือ และวัดท่า โดยหลักฐานส่วนหนึ่งถูกบันทึกไว้ในรูปแบบหนังสือผูกหรือใบลานที่จารด้วยอักษรไทยน้อย โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลท่าม่วง มีการถ่ายทอด สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย มาสู่ปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันเช่น การทอผ้าไหม ช่างไม้ลายไทย จักรสาน ช่างทำลวดลายโบสถ์ ช่างเทียน อักษรไทยน้อย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลท่าม่วงได้รับอิทธิพลจากประเทศลาวและมาพัฒนาต่อหรือดำรงอยู่ของภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยการคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความชัดเจน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน จากการเก็บข้อมูลและลงพื้นที่สัมภาษณ์ พบว่า 1) ทักษะคติของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน โดยประชาชนไม่เชื่อมั่นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถนำมาสร้างรายได้หรือยึดเป็นอาชีพได้อย่างมั่นคง 2) การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางภูมิปัญญาในเชิงสร้างสรรค์ 3) ภาวการณ์ขยายการพัฒนาแบบบูรณาการ 4) ทุนสนับสนุนในการลงทุนเพื่อสร้างฐานหรือพื้นที่การพัฒนาที่น่าสนใจ 5) องค์ความรู้ด้านระบบเศรษฐกิจและระบบการตลาดสำหรับชุมชนและผู้ประกอบการในชุมชน 6) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และ 7) เอกลักษณะและอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาชุมชน และมีการสืบทอดของตัวอักษรไทยน้อยก็ได้ตั้งกลุ่มการอนุรักษ์ตัวอักษรไทยน้อยไว้ก็คิดหาแนวทางการพัฒนาตัวอักษรนี้ให้คนรุ่นหลังได้รู้ ที่เป็นเอกลักษณ์ของ

ชุมชน ชุมชนมีทัศนคติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนภูมิปัญญาของท่าม่วงเป็นการสืบทอดต่อกันมา แต่ปู่ย่า ตายาย หมู่บ้านก็มีปราชญ์ชาวบ้าน สมัยนี้ความคิดที่เปลี่ยนไปตามความทันสมัยของสังคมและชุมชนทุกวันนี้ย่อมมีสิ่งใหม่ๆ ให้ความตรงต่อความต้องการของคนในชุมชนให้พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เช่น การทอผ้าไหมก็เป็นการพัฒนาในทอผ้าไหมให้ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนพัฒนาด้านวิสาหกิจความคิดในมุมมองของการพัฒนาเศรษฐกิจในการคิดในการผลิตการจกสานว่ามีการพัฒนาชุมชนได้ตามการเวลาสร้างความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนวิสาหกิจเป็นแห่งที่พัฒนาคนที่อยู่ในชุมชนได้มีบทบาทในการทำงานมีอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวได้อีกทางหนึ่งและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความมั่นคง การยอมรับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนภูมิปัญญาของท่าม่วงเป็นการสืบทอดต่อกันมา แต่ปู่ย่า ตายาย หมู่บ้านก็มีปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้ความรู้แต่ละด้านต่างๆ อยู่ ก็มี การทอผ้าไหมที่ได้มีการรับรองการผลิตหรือการทอผ้าไหมของท่าม่วง การทอผ้าไหมที่ท่าม่วงมีการยอมรับกันทั้งจังหวัดและหน่วยงานที่สนใจเพื่อการส่งเสริมการผลิตและส่งออกผ้าไหมการยอมรับสินค้า ของการผลิตสินค้าทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีหน่วยงานใดบ้างเข้ามาส่งเสริมหรือพัฒนาอนุรักษ์และทะเบียนคัมภีร์โบราณ มีการแบ่งแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น พิธีกรรม ประเพณี โหราศาสตร์ ตำรายา ถิ่นทานต่างๆ พร้อมกับถอดผ้าห่อคัมภีร์ออกมาอนุรักษ์และแยกเก็บไว้อีกส่วนหนึ่ง เพื่อสะดวกต่อการศึกษา อนึ่ง เพื่อให้คนในชุมชนและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านอักษรธรรมหรืออักษรโบราณก็มีหน่วยทางต่างๆ มาสนับสนุนในเรื่องการเก็บของคัมภีร์หน่วยงานทางมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ความมุ่งมั่นและพลังของชุมชน ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนเป็นถ่ายทอด สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษท้องถิ่นหรือหมู่บ้านแต่ละที่มาปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ เช่น การทอผ้าไหม ช่างไม้ลายไทย จกสาน ช่างทำลวดลายโบสถ์ ภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นเป็นชุมชนตามแนววิถี เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาในทางภูมิปัญญาอย่างมากแต่คนในชุมชนยังดำรงอยู่ในแบบเก่าที่พ่อแม่พากันทำมาก็ยังเป็นแบบภูมิปัญญาการทอผ้าไหม การจกสาน และมีการสืบทอดของตัวอักษรไทยน้อย ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนความพร้อมของทรัพยากรชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจความพร้อมทางทรัพยากรของชุมชนมีความพร้อมเพื่อการพัฒนาของเศรษฐกิจคนในชุมชนก็พร้อมเพื่อได้มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทรัพยากรทางชุมชนเพียงพอที่จะพัฒนาเศรษฐกิจได้เช่น ประชุมชน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่นำมาสร้างรายได้ในชุมชน เช่น จับปลาในแหล่งน้ำแม่น้ำชี หาของป่าที่มีในป่าของชุมชนมากินหรือขาย ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชนนี้มีป่าที่อุดมสมบูรณ์เพื่อให้คนในชุมชนอนุรักษ์และรักษาไว้เพื่อให้ลูก หลาน ด้านศาสนาตามการสืบสานฮีตสิบสองคล่องสิบสี่ตามแนวประเพณีของท้องถิ่น ประเพณีอีสานและสร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญฉลองพระธาตุจำลอง มีความพร้อมในด้านธรรม ประเพณี เพื่อให้ลูกหลานได้เห็นถึงคุณค่าของงานประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้ซึ่งงานประเพณีต่างๆ ชุมชนมีการจัดการหรือพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อระบบเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนเป็นถ่ายทอด สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษท้องถิ่นหรือหมู่บ้านแต่ละที่มาปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ เช่น การทอผ้าไหม ได้มีการจัดการในการทอผ้าไหมในรูปแบบที่ได้ตรงกับท้องตลาดและต่อยอดในการทำรูปแบบใหม่ๆ การทอผ้าไหม การทอผ้าไหมนั้นได้ให้บุคคลที่เป็นนักศึกษาและกลุ่มแม่ต่างๆ เข้ามาดูการทำและการผลิต เพื่อให้ทุกคนยอมรับในการทอผ้าไหมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกต้อง ภูมิปัญญาของท้องถิ่นนี้

นั้นเป็นชุมชนตามแนววิถี เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาในทางภูมิปัญญาอย่างมากแต่คนในชุมชนยังดำรงอยู่ในแบบเก่าที่พ่อแม่พากันทำมาก็ยังเป็นแบบภูมิปัญญาการทอผ้าไหม การจักรสาน

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชนในเขต ตำบลท่าม่วง จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลและ ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ประเด็นแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชนในเขต ตำบลท่าม่วง จะเห็นได้ว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมูลค่ากลุ่มจักรสานได้มีการ การจักรสานกระบัง การทำไซดักปลา การจักรสานส้อมไก่ กลุ่มจักรสานตอนนี้นั้นมีคนในชุมชนเท่านั้นที่มาช่วยกันในการจักรสานของของกลุ่มจักรสานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นของสินค้าได้เพื่อมีรายได้ให้ครัวครอบและสร้างสรรค์การจักรสานขึ้นมาใหม่ภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นเป็นชุมชนตามแนววิถี เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาในทางภูมิปัญญาอย่างมากแต่คนในชุมชนยังดำรงอยู่ในแบบเก่าที่พ่อแม่พากันทำมาก็ยังเป็นแบบภูมิปัญญาการทอผ้าไหม การจักรสาน การขับเคลื่อนด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการการท่องเที่ยว สะพานแพเดินหลง เป็นการสร้างสรรค์ในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชนที่มีการอนุรักษ์ไว้และสัตว์ป่า สัตว์น้ำ เช่น ปลา ปู และสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ ชุมทุ่งบัวหลงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สุดของชุมชนแห่งนี้ และเป็นที่น่าสนใจในการมาดูทุ่งบัวหลง ทุ่งบัวหลงเป็นเขตอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชนที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและไปส่งเสริมให้ชุมชนมีทุ่งบัวหลงที่สวยงาม การพัฒนาองค์ความรู้และเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนภูมิปัญญาของท่าม่วงเป็นการสืบทอดต่อกันมา แต่ปู่ย่า ตายาย หมู่บ้านก็มีปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้ความรู้แต่ละด้านต่าง ๆ อยู่ ก็มี การทอผ้าไหม การทอผ้าไหมเป็นกลุ่มแม่บ้านที่ตั้งไว้ให้แม่บ้านหรือคนที่สนใจมาเรียนรู้และได้ขายสินค้ากลุ่มแม่บ้านจักรสานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในหลายรูปแบบตั้งกลุ่มเพื่อในการจัดการได้ตรงตามการจัดการของชุมชน การถนอมอาหารให้กินได้นาน การดองการหมัก เช่น ปลา ร้า น้ำปลา ชาวบ้านได้มีการสร้างสินค้าที่ทุกยอมและทุกคนได้รับรู้ถึงการผลิตการพัฒนาการผลิตให้มีการส่งออกสู่ตลาดการสร้างการรับรู้และการยอมรับสินค้าทางภูมิปัญญาการสร้างการรับรู้และการยอมรับสินค้าทางภูมิปัญญา จากสภาพพื้นที่ของชุมชนที่มีกอไผ่ และบริเวณรอบ ๆ จะมีต้นตาลจำนวนมาก มีผู้เฒ่าในสมัยก่อนได้นำไม้ไผ่และใบตาลมาจักสานเป็นหมวกเพื่อใส่ตอนทำนา ต่อมาเมื่อเริ่มให้ความสนใจและนำสิ่งของมาแลกเปลี่ยน และได้มีการจำหน่ายกลุ่มแม่บ้านจักรสานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในหลายรูปแบบตั้งกลุ่มเพื่อในการจัดการได้ตรงตามการจัดการของชุมชน

การอภิปรายผล

บริบทและศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลท่าม่วง เป็นชุมชนโบราณที่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 1190 อยู่ฝั่งขวาแม่น้ำชี หลักจากนั้น 120 ปี จึงย้ายหมู่บ้านมาสร้างทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำชี ซึ่งเดิมเรียกว่า โนนหนามแห่งสาเหตุที่ย้ายมาเนื่องจากเกิดน้ำท่วมบ่อยครั้ง ชื่อบ้านท่าม่วง เรียกตามต้นมะม่วงใหญ่ อยู่ข้างลำน้ำชีจึงได้ชื่อว่า บ้านท่าม่วง หรือชุมชนบ้านท่าม่วงถิ่นเดิมอยู่ที่บ้านนาพังสวนหมอน แขวงเวียงจันทน์ ประเทศลาวและเมื่อสร้างบ้านเรือนแล้ว จึงสร้างวัดป่าสักคาราม วัดเหนือ และวัดท่า ก็พูดต่อ ๆ กันมาและมีการพัฒนาในการจักสานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและอักษรไทยน้อยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเป็นการถ่ายทอด สืบทอดกันมาตั้งแต่ รุ่นตายาย หรือบรรพบุรุษท้องถิ่นหรือหมู่บ้านแต่ละที่ที่ปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ เช่น การทอผ้าไหม ช่างไม้ลายไทย จักรสาน ช่างทำลวดลายโบสถ์ และมีกลุ่มแม่บ้าน การทอผ้าไหมนั้นกลุ่มแม่บ้านหรือคนที่สนใจมาทอผ้าไหมนั้นมาก การทอผ้าไหมนั้นถูกถ่ายทอดมาแต่ละรุ่นก็ไม่

เหมือนกันออกไปแต่ในชุมชนแหล่งนี้ยังคงดำรงรักษาภูมิปัญญาทอผ้าไหมอยู่ การจักรสานก็ยังดำรงอยู่ใน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของในชุมชนยังมีการพัฒนาของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจ้อย (2546) ศึกษาเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสานใต้ : ความอยู่รอดของชุมชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง พบว่า วิธีการผลิตชุมชนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกภายนอก สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านจากการผลิตเพื่อการยังชีพ เป็นการผลิตเพื่อการค้าเกิดจากอำนาจรัฐ การศึกษาและศาสนา การคมนาคมทั้งทางรถไฟและรถยนต์ การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการเพิ่มของประชากร ปัจจัยที่มีผลต่อ การคงอยู่ของเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านมีหลายประการ คือ วัฒนธรรมและความเชื่อผู้นำ ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน การสะสมทุนและแหล่งทุนเพื่อการผลิต แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนควรสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเองโดยยึดฐานทางวัฒนธรรมและการใช้กระบวนการทางประชาสังคมร่วมกันจัดการทรัพยากรชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตและบริโภคไปในทิศทางที่เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานใน ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยประเด็นเรื่องของทัศนคติและความน่าเชื่อถือของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานของชุมชนยังไม่มีความชัดเจน อีกทั้งทรัพยากรบุคคลของชุมชนที่มีอยู่ก็เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ขาดการเชื่อมโยงของเครือข่ายการพัฒนาในชุมชน และวัยแรงงานไม่มีความสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาของชุมชนเป็นฐานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ รวมทั้งการขาดความคิดที่สร้างสรรค์ ขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งการขาดหน่วยงานทั้งภาครัฐหรือเอกชนที่จะเข้ามาเป็นภาคีร่วมพัฒนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สามารถ จันทรสุรีย์ (2536) โดยเรื่องของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านานและเป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น โดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามกาลเวลา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เป็นองค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ เศรษฐกิจความเป็นอยู่และวัฒนธรรม สอดคล้องกับ ภาณุเดช เพียรความสุข (2549) ที่ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากอาชีพเสริมของชาวบ้าน ตำบลนาแก อำเภอดงเจริญ จังหวัดยโสธร มีปัญหาที่พบในเรื่องของการจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจจากภูมิปัญญาชาวบ้าน คือด้านการตลาดและการจัดการที่ดีหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนในการหาตลาด หรือมาให้การอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านและสร้างเอกลักษณ์ให้กับตัวสินค้า มีการตั้งกลุ่มให้เป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง ฝึกให้ชาวบ้านมีการบริหารจัดการภายในกลุ่ม และสอดคล้องกับพรเทพ รัตนเรืองศรี (2549) พบว่า ปัญหาการพัฒนา กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านหนองแวง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตลาด การขาดแคลนเงินทุน การขาดทักษะและความรู้ในการผลิต และการบริหารจัดการ การพัฒนาองค์ความรู้และเครือข่ายในการเป็นเครื่องมือในการหนุนเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาของชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมงคล มหานิล (2552) ศึกษาการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวบ้าน กระบวนการในการจะพัฒนาและส่งเสริมนั้นต้องมีกลยุทธ์ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดการระบบการขับเคลื่อนของชุมชนและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ต้องมีการนำไปต่อยอดในการพัฒนาการดำรงชีวิตและส่งเสริมการมีรายได้
3. ต้องศึกษาและปรับตัวให้มากในการดำรงชีวิตของระบบเศรษฐกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ของชุมชนและหาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากในด้านการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจ
2. ควรศึกษาในหัวข้อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่อื่นๆ เพื่อดูการคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ โสมเกษตริน. (2551). *การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นศรีสะเกษ เพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยแห่งชาติ.
- พระมงคล มหานิล. (2552). *การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกลั่นหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรเทพ รัตนเรืองศรี. (2549). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนหมู่บ้านหนองแวง ตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ภาณุเดช เพียรความสุข. (2549). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากอาชีพเสริมของชาวบ้าน ตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2546). เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสานใต้ : ความอยู่รอดของชุมชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 20(3), 53-58.
- สามารถ จันทร์สุรย์. (2536). *ภูมิปัญญากับการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
